

Posudek oponenta bakalářské práce:

Markéta Chlumová, Leonardo da Vinci a jeho doba. Válečné vynálezy vojenského inženýra, 55 ns.

Práce o rozsahu 55 stran textu se skládá z úvodu (s. 1–6), tří kapitol: Prameny a osud Leonardových zápisníků (s. 7–10), Leonardův život (s. 11–22) a Leonardovy stroje (s. 23–46), členěných celkem do 6 podkapitol, dále obsahuje závěr (s. 47–49) a seznam pramenů a literatury (s. 50–55). Práci doplňují přílohy s výpočty fyzikálních vlastností vybraných vynálezů („tanku“, obří kuše a ručnice). Poznámkový aparát umístěný pod čarou sestává celkem z 377 poznámek.

Zásadní pozitivum práce spatřuji v jasně stanovených tezích a originálním přístupu k tématu. Přehledně a podrobně je provedena také diskuze pramenů a literatury. Stálo by však za to v práci ještě mnohé domyslet a prohloubit tak její interpretační přínos.

Klíčová třetí kapitola je pojata místy příliš obecně a zabývá se zásadními fázemi technologického vývoje lidské společnosti počínaje obdobím starověku. V rámci stanoveného tématu by přitom bylo vhodnější plně se soustředit na aktuální stav „vědeckého“ poznání a techniky přelomu 15. a 16. století. V této části práce do jisté míry ulpívá na úrovni pouhé popularizační příručky či kompilace a postrádá hlubší vhled do proměn myšlení v popisované době. Lze rovněž polemizovat, zda považovat jeden z (mnoha různých) antických názorů o kulatosti země za objev, nebo spíše za teologicko-filozofickou představu. Stejně tak považuji slovo „futuristický“ pro charakteristiku Leonardových návrhů v dobovém kontextu za nepřiměřené.

Autorka si musí ujasnit, zda by Leonardův „tank“ býval mohl být „užitečným válečným nástrojem“, nebo nikoliv – z textu není zcela zřejmé její stanovisko. Na straně 35 píše o 18 dělech umístěných na každé straně „tanku“, později již vychází z celkového počtu 32. Místo výpočtu váhy děl by bylo patrně vhodnější tento údaj zjistit na základě dochovaných exponátů a propojit tak počítanou teorii s experimentálně ověřitelnou praxí. Vzhledem k obecně známým problémům s přesunem jediného děla muselo být současníkům naprosto jasné, že konglomerát více než 30 děl nebude možné v praxi užít. Navíc by „tank“ postrádal výhody individuálně zaměřitelných děl a celá jeho jedna strana by nemohla být v průběhu boje využita, protože by mířila směrem do řad vlastního vojska.

Nerealistická tíha celého objektu musela být zřejmá, ať už by to bylo 5, 10 nebo 15 tun. Lze se tak ptát po smysluplnosti přesného počítání hmotnosti i nejmenších součástí celého zařízení (např. váhy jednotlivých loukotí). Parametry strojů musely být navíc vzhledem k absenci přesného technického popisu odhadnuty, čímž výpočet působí dojmem přesných dat založených na nepřesných vstupních údajích.

Leonardovu kuši jistě nelze srovnávat s běžnými kušemi, patřila by spíše do kategorie obléhacích strojů, a proto by bylo užitečné porovnat její předpokládané parametry např. s katapulty. Nabízí se přitom otázka, zda by se tímto porovnáním opět (jako v případě „tanku“) nezjistila praktická nevýhodnost celé konstrukce. Stejně tak by bylo užitečné jasněji porovnat parametry Leonardem navržené ručnice s dobově užívanými palnými zbraněmi a zdůraznit její potenciální klady a zápory.

Jako interpretačně mnohem zajímavější než diskuzi nad potenciální užitnou hodnotou zkoumaných vynálezů je navrhuji dát do širší souvislosti Leonardova myšlenkového světa. Tedy všimnout si toho, v čem byl Leonardo nerealistický (to samo o sobě leccos vypovídá), co mají jeho vynálezy společného (snahu o mechanizaci atd.), čímž bychom získali velmi zajímavý vhled do dobové mentality, tedy toho, co renesanční lidé, resp. renesanční vzdělanci a umělci považovali za nové, objevené či důležité.

Z dílčích připomínek mi není jasné zavedení trojstupňové struktury kapitol – jedno- či dvoustupňová struktura by jistě odpovídala logice práce lépe. Patrně by též bylo přehlednější spojit diskuzi řešených úloh přímo s jejich matematickým vyjádřením (nakonec název přílohy „Výpočet tanku“ je značně vágní, až zavádějící). Dále upozorňuji na v úvodu uváděnou komparativní metodu, již ovšem nelze ztotožnit s porovnáváním údajů z různých publikací a měl by zde být spíše uveden pojem historické kritiky a analýzy. Nejsem si jist, zda autorka rozumí správně pojmu „kresba“, resp. „kreslířský“. U publikace Zikmunda (Sigmunda ?) Freuda uvádí dva různé roky vydání 1933 a 1993. U poznámky č. 140 není zcela jasné, zda se jedná o autorčin vlastní překlad z angličtiny, poznámka č. 255 postrádá odkaz na jakýkoli pramen či odbornou literaturu.

Ze slohového hlediska poměrně zdařilé práci ubírají na kvalitě příliš četná užití tvarů v 1. osobě, odkazy k tomu, co autorku „zaujalo“, „obohatilo“, jak se „rozhodla“ atp., stejně jako obraty „málokdo však ví“, „si čtenář může sám dohledat“, „se čtenář dozví“ atp., které do akademického textu rozhodně nepatří.

Závěr: Práci lze vytýkat různé nedostatky formálního rázu, jakož i jistou problematičnost v rovině interpretace. Přesto je třeba zdůraznit, že autorka prokázala značnou invenci a zásadní způsobilost pro vypracování odborného textu na úrovni bakalářské kvalifikační práce. Provedla poměrně rozsáhlý heuristický výzkum, podrobnou kritiku pramenů, pracovala s texty v různých jazycích a odvážila se užít nezvyklých metod pro de facto experimentální ověření parametrů Leonardových konstruktérských představ.

Práci proto k obhajobě jednoznačně **doporučuji**.

Ve Vídni dne 9. května 2016

.....
PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.